

‘નિયમસાર’ ૧૧૦-ગાથા. અહીં સુધી આવ્યું છે.

‘નિત્યનિગોદના જીવોને પણ...’ શું કહે છે? આ આત્માનો જે પંચમ પરમભાવ વસ્તુ તરીકે, સત્તા તરીકે, અસ્તિત્વ તરીકે જે સત્ છે એ ‘નિત્યનિગોદના જીવોને પણ શુદ્ધનિશ્ચયનયથી તે પરમભાવ ‘અભવ્યત્વપારિણામિક’ એવા નામ સહિત નથી...’ એટલે એનો પરિણામ ન પરિણામી શકે, શુદ્ધ સ્વભાવને ન પરિણામી શકે એવું એને નથી. અભવ્ય જીવને વસ્તુ છે પણ એને આશ્રય નથી તેથી તે તેને લાયક નથી. એમ અહીં નિગોદના જીવને લાયક નથી એમ નહિ, એમ કહે છે. નિગોદના જીવમાં પણ... આહાહા...! એ લસણ અને ડુંગળી, એની એક રાય જેટલી કટકી લ્યો તો અસંખ્ય તો શરીર છે અને એક એક જીવને તૈજસ, કાર્માણ શરીર છે. એવા એક અંગુલના અસંખ્યભાગમાં અનંત આત્માઓ (રહે છે) પણ એ આત્માનું જે સત્ત્વ દળ છે એ તો નિત્ય નિગોદના જીવને પણ શુદ્ધ જ છે. આહાહા...!

‘નિત્યનિગોદના જીવોને પણ...’ પ્રગટ થયું છે એને તો ઠીક પણ ‘નિત્ય નિગોદના જીવોને પણ શુદ્ધ શુદ્ધનિશ્ચયથી તે પરમભાવ ‘અભવ્યત્વપારિણામિક’ એવા નામ સહિત નથી (પરંતુ શુદ્ધપણે જ છે).’ આહાહા...! એ આનંદ અને પરમાત્મસ્વરૂપે શુદ્ધ જ છે. અને તે પરમાત્મસ્વરૂપે પરિણામી શકે એમ છે. નિત્યનિગોદના જીવમાં પણ એવી શક્તિ છે. એ અભવી પરિણામી શક્તા નથી એવા એ નથી, એમ કહે છે. આહાહા...! વસ્તુ છે ને? અંતરમાં ચૈતન્ય સત્ત્વનું, સત્ત્વ, એનું તત્ત્વ જે છે એ તો જ્ઞાયકપણાનું અનંતગુણનું પૂર્ણ રૂપ છે.

એ પોતે સ્વતઃપણે, સ્વયં, અંતરના સ્વભાવપણે પરિણમી શકવાને નિત્યનિગોદના જીવની પણ તાકાત છે. આહાહા...! ભલે એ ટાણે ન કરી શકે પણ એનામાં તાકાત છે. નિત્યનિગોદનો જીવ નીકળીને પણ માણસ થઈને પરમપારિણામિક સ્વભાવનો અનુભવ કરી અંતર્મુહૂર્તમાં મુક્તિને પામે. આહાહા...!

‘અભવ્યત્વપારિણામિક’ એવા નામ સહિત નથી...’ આહાહા...! એથી આમ કહ્યું, અભવ્ય જીવનો તો જીવ શુદ્ધપણે વસ્તુ તો છે પણ એ પરિણમવાને યોગ્ય નથી. પૂર્ણ જેવું સ્વરૂપ છે તેવું થવાને લાયક એ નથી. એમ નિત્યનિગોદમાં નથી. આહાહા...! ભલે નિત્યનિગોદમાં અત્યાર સુધી ત્રસ થયો નથી પણ એ જીવમાં એવી તાકાત છે કે પરિણમી શકે એવી તાકાત છે. વસ્તુ તો છે પણ તે શુદ્ધ પરિણમી શકે તેવી લાયકાતવાળા નિગોદના, નિત્યનિગોદના જીવો પણ છે. આહાહા...! છે?

‘(શુદ્ધપણે જ છે)’. આહાહા...! જેનું સત્ત્વ ચૈતન્ય એ શુદ્ધ જ છે. ભલે નિત્યનિગોદમાં હોય, ત્રસપણું પામ્યા પણ ન હોય પણ એની વસ્તુ તો શુદ્ધ પવિત્ર આનંદકંદ અને પરિણમવાને યોગ્ય છે. આહાહા...! ત્યાંથી નીકળીને અંતર્મુહૂર્તે મનુષ્ય થાય, એકાદ ભવ ભલે કરે નિગોદથી પછી મનુષ્ય થાય. એ આઠ વર્ષે શુદ્ધ સ્વરૂપનું પરિણમન કરીને મુક્તિ પણ પામે. આહાહા...! એવી એનામાં તાકાત છે. નિત્યનિગોદમાં ત્રસપણું હજી પામ્યા નથી એવા જીવોમાં પણ એવી તાકાત છે કે એ એકાદ ભવ વચ્ચે કરે અને મનુષ્ય થાય, આઠ વર્ષે... આહાહા...! નિગોદનો અનાદિસાંત ભાવ કરી અને સિદ્ધનો સાદિઅનંત ભાવ પ્રગટ કરી શકે છે. આહાહા...! ત્યાં ભાષા કામ ન કરે. ભાવની ત્યાં સામર્થ્યની બલિહારી છે. એ વાત અંદર બેસવી... આહાહા...! એ જ્ઞાનમાં એ વાત આવ્યા વિના એ બેસે નહિ.

અહીંયાં તો નિગોદના જીવની તાકાત એવી છે એટલી વાત કરે છે. પણ એ બેસે કોને? જેને એ ચૈતન્યમૂર્તિ ભગવાન પરમેશ્વર સ્વરૂપે બિરાજમાન, એની અંદરની દષ્ટિ થઈ, એના સત્ત્વના સત્ત્વને અનુભવ્યું, અનુભવમાં આવ્યું કે આ તો પૂર્ણ આનંદનો ઘન છે, એ જીવને પરિણમવાની જેમ તાકાત છે, એમ નિગોદના જીવને પણ એ રીતે પરિણમવાની તાકાત છે. આહાહા...!

‘જેમ...’ દષ્ટાંત આપે છે. આ પંચમ આરાના મુનિ પંચમ આરાના જીવને સંબોધે છે. આહાહા...! આવડી મોટી વાત પંચમઆરામાં કરાય કે નહિ? કરાય નહિ (શું) કરી શકે છે. પંચમઆરાનો જીવ પણ નિગોદમાંથી નીકળીને આઠ વર્ષે, અંતર્મુહૂર્તે આત્મજ્ઞાન પામીને સર્વજ્ઞ થઈ શકે છે. આહાહા...! ભરોસો જોઈએ ને. વિશ્વાસે વહાણ ચાલે ને? વિશ્વાસ. રુચિ, દષ્ટિ પરિણમનમાં એને બેસવું જોઈએ, કે આ તો પ્રભુ શુદ્ધ સત્ત્વ છે આખું, પૂર્ણ આનંદ છે. વસ્તુમાં અશુદ્ધતા તો નથી પણ અપૂર્ણતા નથી. અશુદ્ધતા તો નથી પણ અપૂર્ણતા પણ નથી. એવા નિત્યનિગોદના જીવ છે. આહાહા...! તો પછી તું બહાર નીકળીને અહીં આવ્યો

છે, એમ કહે છે. તું અહીં સુધી આવ્યો. ‘મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક’માં તો એમ કહ્યું, સબ અવસર આ ગયા હે. આવ્યું છે ને? મનુષ્યપણું પામ્યો, જૈનવાણી પંચમપરમભાવની તને કાને પડી અને કમબદ્ધ-દ્રવ્યનો પર્યાયસ્વભાવ કમબદ્ધ, તેનો નિર્ણય થવાનો જ્ઞાયકભાવ તરફનો આશ્રય થવાની લાયકાત તારામાં છે. એ પંચમઆરો એને કાંઈ નડતો નથી. આહાહા...! પંચમઆરાના સાધુ...

‘જેમ મેરુના અધોભાગમાં રહેલા સુવર્ણરાશિને પણ...’ મેરુ પર્વતની નીચે એકલું સોનું ભરેલું છે. આહાહા...! લાખ યોજનનો મેરુ પર્વત છે. એમાં અનાદિથી નીચે એકલું સોનું ભર્યું છે. આહાહા...! મેરુ પર્વતનો અંદર જે નીચલો ભાગ (છે) એ એકલા સોનાથી ભરેલો છે. અનાદિથી, હોં! આહાહા...! એ ‘મેરુના અધોભાગમાં રહેલા સુવર્ણરાશિ...’ સુવર્ણનો ઢગલો. તેને પણ ‘સુવર્ણપણું છે,...’ એને પણ સુવર્ણપણું છે.

‘તેમ અભવ્યોને પણ પરમસ્વભાવપણું છે;...’ અભવ્યને પરમસ્વભાવપણું તો છે. આહાહા...! ‘તે વસ્તુનિષ્ઠ છે,...’ તે વસ્તુમાં રહેલી જ એની યોગ્યતા છે. જેમ મેરુ પર્વતનું સોનું બહાર લાવીને વેપારમાં કામ આવે કે ઉપયોગમાં કામ આવે એમ નથી. નીચે સોનાનો ઢગલો પડ્યો છે. મેરુ પર્વત લાખ યોજનનો ઊંચો. એના પ્રમાણે એની પહોળાશ કેટલી? મેરુ પર્વતની નીચે એકલું સોનું ભર્યું છે. આહાહા...!

શ્રોતાને એમ કહે છે, તું પરિણમી શકે એવો છો. અભવ્યના જીવ જેવો તું નથી. આહાહા...! એવા કોઈ અલ્પ જીવ હોય છે. તું અહીંયાં આવ્યો, અહીંયાં સાંભળે છો, સાંભળવા આવ્યો. આ કાંઈ એકેન્દ્રિયને કહેતા નથી. આહાહા...! અપ્રતિબુદ્ધ હો, પણ છો તો ભગવાન. અને ભગવાન થવાને પરિણમનને લાયક જ છો. ભગવાનપણું પરિણમવાને લાયક જ છો. આહાહા...! અભવ્યને ભગવાનપણું છે પણ ભગવાનપણું પરિણમવાને લાયક નથી. આંતરો પાડીને વાત કરે છે. હું તને સંભળાવું છું એ તને હું એમ કહું છું, કે નિત્યનિગોદના જીવ પણ અભવ્યજીવ જેવા નથી. આહાહા...! પ્રભુ! તું તો અહીં સુધી આવ્યો, સાંભળ્યું, વીતરાગ સર્વજની વાણી કાને પડી, તો કહીએ છીએ કે તારો આત્મા શુદ્ધપણે પરિણમવાને લાયક છે. આહાહા...! પરમાત્મ થવાને લાયક છે, આહાહા...! પરમાત્મપણું છે. એવું પરમાત્મપણું પ્રતીતમાં આવે એવો તું છો. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- મંગલ આશીર્વાદ આપના.

ઉત્તર :- આવી વાત જ કરી. ઓલી વાત જ ક્યાં છે?

આ પંચમઆરાના સાધુ છે અને પંચમઆરાના શ્રોતાને સંભળાવે છે. આહાહા...! તું મુંઝાઈશ નહિ. અભવી જેમ પરિણમી શકે નહિ એમ તું ન પરિણમી શકે એમ છે નહિ. તું અહીં સુધી આવ્યો તે સાંભળ. આહાહા...! એમ કહે છે. મુનિરાજ એમ કહે છે. ભગવાનની વાત મુનિરાજ કહે છે. ભગવાનની વાણી પણ એમ કહે છે. એને અનુસરીને એ પોતે કહે

છે. અનુસરીને પરિણમ્યા છે (અને) અનુસરીને તું પરિણમીશ એવો તું છો. આહાહા...! પંચમઆરા અને પુણ્ય ઓછા, હલકે ઠેકાણે અવતાર થઈ ગયો ને... એ લક્ષમાં લઈશ નહિ. આહાહા...! પૂર્ણાનંદનો નાથ પ્રભુ! અતીન્દ્રિય આનંદનો રસકંદ અતીન્દ્રિય આનંદપણે પરિણમી શકે એવો તું છો.

૩૮ ગાથામાં તો એ કહ્યું છે ને? (અપ્રતિબુદ્ધ શિષ્યને) ગુરુએ વારંવાર કહ્યું. ન્યાં તો એમ લખ્યું છે કે નિરંતર સમજાવતા. નિરંતર સમજાવતા તો ક્યાં નવરા હતા ગુરુ? .. નિરંતર ઘોલન કરતાં. દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રને પ્રાપ્ત થયો. અને તે પણ કેવો પ્રાપ્ત થયો? ન પડે એવું. ... એમ કહેતા અપ્રતિબુદ્ધ હતો તે પણ પ્રતિબુદ્ધ પામ્યો અને તે ... (મિથ્યાત્વનો અંકુર ઉત્પન્ન) થવાનો છે જ નહિ. આહાહા...! પંચમઆરાના પ્રાણીનો પોકાર છે. કહેનારનો તો છે પણ શ્રોતા છે, જેણે સાંભળ્યું એનો પણ એ પોકાર છે. આહાહા...! સમજાય છે કાંઈ? કહેનાર તો કહે છે પણ તું તેવો થઈ શકે એવો છો. કાળની રાહ અને વાહ જોવાની નથી. આહાહા...! આવો તને ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ કાને પડ્યો, પ્રભુ! એ પરમાત્મા થવાને લાયક જ છો. તું અભવી જેવો નથી. આહાહા...! આટલું બધું કહી દીધું. અભવી જેવો તું નથી. એ નિત્યનિગોદના જીવો પણ અભવી જેવા નથી. આહાહા...!

‘તારી નજરને આળસે રે, નયણે ન નિરખ્યા હરિ.’ હરિ એવો જે અજ્ઞાન અને રાગ-દ્વેષ હરનાર, પ્રભુ! તારી નજરને આળસે નિધાન રહી ગયું. નિધાન પડ્યું જ છે અને તે પરિણમવાને લાયક તું છો. આહાહા...! ગજબ વાત કરે છે! દિગંબર સંતોની વાત... ‘શ્રીમદ્’ કહે છે ને દિગંબરના તીવ્ર વચનોને લઈને રહસ્ય કાંઈક સમજી શકાય છે. શ્વેતાંબરની મોળશને લઈને રસ ઠંડાતો ગયો. અને આના રસનો એવો પોકાર છે, દિગંબર સંતોનો પોકાર છે. આહાહા...! તું પરિણમવાને લાયક છો એમ કહીએ છીએ, કહે છે. આહાહા...! પ્રભુ! તમે સર્વજ્ઞ નથી ને. અમે અભવી છીએ કે નહિ એ તમને ખબર નથી અને તમે આવો પોકાર કરો છો એકદમ! આહાહા...! લાયક છો, પરિણમવાને લાયક છો, પરિણમી શકે છો. આહાહા...! છે?

‘અભવ્ય જીવો પરમસ્વભાવનો આશ્રય કરવાને અયોગ્ય છે.’ પણ ‘સુદષ્ટિઓને...’ આહાહા...! જેણે દષ્ટિમાં ગુલાંટ ખાધી છે, પર્યાયદષ્ટિ છૂટી અને કમબદ્ધમાં નિર્ણય કરતા જ્ઞાયકનો નિર્ણયનો અનુભવ થયો છે. કમબદ્ધનો નિર્ણય કરતાં જ્ઞાયકભાવનો અનુભવ થયો છે. આહાહા...! એવા ‘સુદષ્ટિઓને—અતિઆસન્નભવ્ય જીવોને—’ લીટી કરીને સુદષ્ટિની વ્યાખ્યા કરી. સુદષ્ટિ એટલે અતિઆસન્નભવ્ય જીવ. એને અલ્પકાળમાં મુક્તિ છે. આહાહા...! મોક્ષ તો એને હવે હથેળીમાં આમળો દેખાય. એમ કહે છે એને મોક્ષ તો દેખાય છે. અલ્પ કાળમાં મોક્ષ થશે એમ પોકાર છે. આહાહા...!

‘શ્રીમદ્’ કહ્યું ને? એ તો ગૃહસ્થાશ્રમમાં હતા, લાખોના વેપાર હતા. અંતર દષ્ટિમાંથી

આવ્યું છે. ‘અશેષ કર્મનો ભોગ છે, ભોગવવો અવશેષ રે...’ રાગ હજી એક બાકી લાગે છે. ‘પણ તેથી દેહ એક ધારીને જાશું સ્વરૂપ સ્વદેશ.’ અમે એકાદ દેહ ધારીને અમારા દેશમાં ચાલ્યા જઈશું. રાગના પરદેશમાં હવે અમે નહિ રહીએ. આહાહા...! રાગના પરદેશમાં... એ વાણી આવી ને? ‘બહેન’માં પણ એ આવ્યું. ‘જાશું સ્વરૂપ સ્વદેશ.’ એનો અર્થ આવ્યો, કે પુણ્ય અને પાપ છે એ પરદેશ છે, વિભાવ છે. સ્વભાવ નથી. એનો આત્માનો એ પરિવાર નથી. આહાહા...! આત્માનો પરિવાર તો આનંદ, શાંતિ, સ્વચ્છતા, પ્રભુતા, પૂર્ણતા એ પ્રભુની સામગ્રી અથવા પરિવાર છે. એ સ્વદેશમાં એકાદ દેહ ધારણ કરીને અમે પૂર્ણ થવાના છીએ. આહાહા...! સમજાય છે કાંઈ? સર્વજ્ઞને મળ્યા નથી.

‘કુંદકુંદાચાર્ય’ તો સર્વજ્ઞને મળ્યા છે. આ આત્માનો સર્વજ્ઞ સ્વભાવ, સર્વજ્ઞસ્વરૂપ જ આત્મા છે, જેને આત્મજ્ઞ કહ્યું. સર્વજ્ઞસ્વભાવ આત્માનો તે આત્મજ્ઞ છે. સર્વને જાણવું એ તો અપેક્ષિત વાત થઈ. આહાહા...! આત્માની પર્યાયમાં પૂર્ણપણે જાણવું એ આત્મજ્ઞપણું એ સર્વજ્ઞપણું છે. એવું અલ્પકાળમાં સર્વજ્ઞપણું થશે. તે અમારો સ્વદેશ છે. એમાં અમે જશું. પરદેશમાંથી ખસી જઈશું. અમારું એ વતન છે. આહાહા...! અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ, એ અમારું વતન છે. એ અમને રહેવાનું સ્થાન છે. આહાહા...! ‘જાશું સ્વરૂપ સ્વદેશ.’

(અહીંયાં) મુનિરાજ એમ કહે છે, તું અલ્પકાળમાં મોક્ષ થઈશ, મોક્ષ જઈશ એવો તું છો. આહાહા...! અભવ્યની રાશિ જેવો નથી. એમ કીધું ને? નિગોદના જીવને પણ એમ કીધું. પણ સંભળાવનારને તો પંચેન્દ્રિયપણું છે. આહાહા...! સાંભળનારને તો પંચેન્દ્રિયપણું છે. આહાહા...! ઓછપનો આશ્રય ન કર. ઓછું રહીશ એવું ન માન. પૂર્ણ થઈ જઈશ એવું માન. આહાહા...! પૂર્ણ છો અને પૂર્ણ થઈ જઈશ. અભવી પૂર્ણ છે પણ પૂર્ણ થઈ શકવાને યોગ્ય નથી. પણ તને કહીએ છીએ કે તું પૂર્ણ છો અને પૂર્ણ થઈ શકવાને યોગ્ય છો. આહાહા...! આવી વાત છે.

મુનિના હૃદયોમાં પોકાર આ છે. પોતે પામ્યા એટલે કહે છે, તું પામીશ જ. તું પામવાને લાયક જ છો. આહાહા...! અભવી જીવની પેઠે નથી. નિત્યનિગોદના જીવો પણ અભવી જીવની પેઠે નથી, પ્રભુ! ત્યારે પછી તું તો અહીંયાં પંચેન્દ્રિયપણે જૈનવાણી સાંભળવા માટે આવ્યો. આહાહા...! અલ્પકાળમાં પરિણમીશ. જેવી જેટલી પ્રભુતા પડી છે, જે સત્ત્વમાં પ્રભુત્વ છે, તેવી જ પર્યાયમાં સત્ત્વ પ્રભુતા પ્રગટ થઈ જશે. એવો લાયક તું છો. આહાહા...! વિશ્વાસ, એ ક્યાંથી લાવવો? કહે છે. એનો વિશ્વાસ, વિશ્વાસે વહાણ ચાલે, એમ ચૈતન્યના આવા વિશ્વાસે એની પરિણતિ પૂરી થઈ જાય. આહાહા...! ભાષા જોઈ?

નિત્યનિગોદના જીવ અભવી જીવની પેઠે નથી. આ પ્રભુ શું કહે છે? નિત્યનિગોદના જીવ એવા નથી. આહાહા...! તો પ્રભુ! તું તો માણસ થયો અને તે પરમાત્માની વાણી સાંભળવાને માટે આવ્યો, સાંભળે છો, પરિણમવાને લાયક જ છો. સંદેહ ન કર. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- આજનું સંબોધન ગુરુદેવ! બહુ મીઠું લાગે છે.

ઉત્તર :- આવી વાત મુનિ પોતે કહે છે. નિત્યનિગોદના જીવમાં પણ અભવી તો પડ્યા છે પણ છતાં અભવીને લાયક પરિણમન નથી એમ તો અમે ના પાડીએ છીએ. આહાહા...! તેમાં પણ એવા જીવો છે કે કેવળજ્ઞાનપણે પરિણમી જશે. ભલે ન્યાંથી નીકળીને. અને તું તો નીકળીને બહાર આવ્યો છો. આહાહા...! અને કાને પરમાત્માની વાણી પડે છે. ત્રણલોકના નાથની વાણી છે આ. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- જામી, ગુરુદેવ! જામી!

ઉત્તર :- આહાહા...? ફેર શું કર્યો? કે નિત્યનિગોદના જીવ પણ પરિણમી શકે છે. અભવી જેવા નથી. ગજબ વાત કરી છે. પ્રભુ! તમે તો છન્નસ્થ મનુષ્ય છો. (પંચમઆરાના) મુનિ (છો). પંચમઆરા-ફારાના અમે મુનિ નથી. આહાહા...! અમે તો જે છીએ તે છીએ. છીએ તે છીએ ત્રિકાળ છીએ તેજ અમે છીએ. આહાહા...! અને તું પણ તે થઈ શકીશ. વિશ્વાસ લાવ, સંદેહ છોડ, નિઃસંદેહ કર. અમે તને કહીએ છીએ કે તું પરિણમી શકીશ પછી તને નિઃસંદેહ થતો નથી. આહાહા...! ‘લાલચંદભાઈ’! (શ્રોતા :- ઘણું કહ્યું.) છે? આહાહા...!

શું વાણી સંતોની! આ દિગંબરના તીવ્ર વચનોને લઈને રહસ્ય સમજી શકાય છે એમ કહે છે. આહાહા...! ફાટ ફાટ પ્યાલા અંદર છે. દિગંબર સંતોની વાણી, તીર્થંકરની જિનવાણી દિવ્યધ્વનિ, એ વાણી છે. આહાહા...! પ્રભુ! તું પામર તરીકે માનતો હોય તો છોડી દેજે. આપણે અભવી હશું કે નહિ? અરે...રે...! પ્રભુ! એ શું કરે છે તું? એક આર્જિકા છે ને? ‘જ્ઞાનમતિ’. બહુ પ્રસિદ્ધ ને વખાણ (થાય છે). ૨૫ લાખનો જંબુદ્વિપ (બનાવ્યો છે), બહુ પ્રસિદ્ધ થઈ ગઈ છે. એ એમ કહે છે કે આપણે ભવી છીએ કે અભવી? કાળલબ્ધિ પાકી છે કે નથી પાકી એ તો સર્વજ્ઞ જાણે. અર...ર...! છાપામાં આવ્યું છે. ‘જ્ઞાનમતિ’ છે ને? વાચાળ બહુ છે. માણસ બહુ ભેગું થાય. પણ વસ્તુની પ્રતીતિના ઠેકાણા ન મળે. આહાહા...! એવું ત્યાં સુધી લખ્યું છે, કે આપણે ભવી છીએ કે અભવી? કાળલબ્ધિ પાકી છે કે નથી પાકી એ તો સર્વજ્ઞ જાણે. અર...ર...ર...! અહીં કહે છે કે તને (કાળલબ્ધિ) પાકી છે એમ અમે તને કહીએ છીએ. આહાહા...! અને દુનિયા પાછી પ્રશંસા કરે. ચારે અનુયોગના જાણપણાના બોલ બોલે. ‘સ્યાદ્વાદ અવલોકન’ પુસ્તકનું નામ આપ્યું છે. ‘સ્યાદ્વાદ અવલોકન’ ... ચાર અનુયોગનું જ્ઞાન છે, એમ કહે. અને આમ પાછું લખે કે આપણે ભવી છીએ કે અભવી એ ભગવાન જાણે. અરે...! પ્રભુ! શું કરે છે તું? આહાહા...!

અહીં મુનિરાજનો તો પોકાર છે કે નિત્યનિગોદના જીવ પણ અભવી જેવા નથી અમે એમ કહીએ છીએ. આહાહા...! અભવી જીવ ન પામી શકે એવા નથી. નિત્યનિગોદમાં એવા છે. એમ કહ્યું ને, ભાઈ! આહાહા...! ગજબ કામ કર્યું છે. આહાહા...! રહેવા દે, આડ મુકી દે. આડ રહેવા દે. પૂર્ણ પ્રભુ છો, પ્રભુ! આહાહા...! ભલે કોઈ રાગાદિ હોય પણ એ તને

નડતર નથી. એ તો જ્ઞાનનું જ્ઞેય તરીકે વિષય... આહાહા..!

સર્વવિશુદ્ધ જ્ઞાનમાં નથી આવતું? દીવો ઘટપટને પ્રકાશે છે, એમ નહિ. દીવો દીવાના પ્રકાશને દ્વિરૂપતાને પ્રકાશે છે. દીવો દીવાને પ્રકાશે છે અને દીવો ઘટપટનું જ્ઞાન જે અહીં છે એને પ્રકાશે છે. જ્ઞાન એટલે પ્રકાશ, એને પ્રકાશે છે. એમ આત્મા પરને પ્રકાશતો નથી. એની દ્વિરૂપતા સ્વને પરને જાણવાનો પ્રકાશ પોતાનો છે, એ દ્વિરૂપતાને પ્રકાશે છે. પરને નહિ. આહાહા..! વાણી તો જુઓ! દીવો ઘટપટને પ્રકાશતો નથી. દીવાના પ્રકાશની દ્વિરૂપતાને પ્રકાશે છે. દીવો દીવાને પ્રકાશે છે અને એનું જે સ્વરૂપ છે તેને દીવો પ્રકાશે છે. એને (-ઘટપટને) નહિ.

એમ ભગવાનઆત્મા પરને જાણવામાં પરને પ્રકાશે છે એમ નથી. સ્વ અને પરને પ્રકાશવામાં દ્વિરૂપતાને પ્રકાશે છે. જ્ઞાનની દ્વિરૂપતાને પ્રકાશે છે, પરને નહિ. લોકાલોકને નહિ. આહાહા..! છે ને? પાછળ. આહાહા..!

ધ્યાલો ફાટ અંદરથી, કહે છે. ભગવાન ભરેલો છે. એ ભગવાન ભરેલાને જો. ભરેલો છે, પૂર્ણ છે અને પૂર્ણ થઈ શકવાને લાયક છે એમ તને કહીએ છીએ. સંદેહ ન કર. આહાહા..! આ એ પોકાર છે. બેસવું તો એને પોતાને છે ને? મુનિરાજ તો બેસાડે છે. મુનિરાજ તો કહે છે કે નિત્યનિગોદમાં પણ અભવી જેવા પરિણમી શકે નહિ એવી વાત છે નહિ. આહાહા..! એ તો કોઈ અલ્પ છે, ઢગલા તો આ પડ્યા છે મોટા જીવના, આત્માના. પરિણમવાને લાયક છે તેના ઢગલા પડ્યા છે. નહિ પરિણમવાને લાયક એવા અજીવ તો કોઈ અલ્પ અને અનંતમાં ભાગે (છે), એની વાત રહેવા દે. એ વાતને ભૂલી જા. એ છે નહિ. તું એ છો નહિ. આહાહા..! ટીકા કરીને ગજબ કર્યું છે!

મુમુક્ષુ :- ટીકાની પણ ટીકા કેવી છે!

ઉત્તર :- ગજબ ટીકા છે ને!

‘સુદષ્ટિઓને...’ એટલે ‘અતિઆસન્નભવ્ય જીવોને—’ તૈયારી છે મુક્તિની, તૈયારી છે મુક્તિની. આહાહા..! જેમાં અજંપાજાપ નહિ પણ જંપાજાપ થઈ ગયા છે. મુક્તિનો જાપ થઈ ગયો છે. આહાહા..! એવા આસન્નભવ્યજીવને. આસન્ન એટલે નજીક. મુક્તિ જેને નજીક છે, સંસારના જેને છેડા આવી ગયા છે. આહાહા..! એ વાતને લક્ષમાં લે. સંસારના છેડા આવી ગયા છે, અંત આવ્યો છે અને મુક્તિની નજીક છે. એવા ‘અતિઆસન્નભવ્ય જીવોને— આ પરમભાવ...’ આ પરમભાવ, ત્રિકાળી પરમસ્વભાવ સત્ત્વ ‘સદા નિરંજનપણાને લીધે...’ આહાહા..! ‘સદા નિરંજનપણાને લીધે...’ અંજન-ઈંજન મેલ એને છે જ નહિ. એ તો નિરંજન છે. આહાહા..! આલોચનાનો અધિકાર છે. આમ આલોચન કર. આમ અંદર આલોચન કર કહે છે. આહાહા..! એ છે એમ એ રીતે આલોચવું. અને જોવાને લાયક જ તું છો. સંદેહ રહેવા દે. ભગવાને ભવ દીઠા હશે તો? અરે..! સાંભળને. ભગવાનની પ્રતીતિ થઈ તેને ભગવાને

ભવ દીઠા જ નથી.

એ (સંવત) ૧૯૭૨ની સાલમાં કહ્યું હતું. મોટો પ્રશ્ન ઉઠ્યો હતો. ભગવાને દીઠા એટલા ભવ થાશે. તેમાં આપણે શું કરીએ? ભગવાન એક સમયનું જ્ઞાન ત્રણકાળ, ત્રણલોકને જાણે એવી એક જ પર્યાય, અનંતી બીજી પર્યાય જુદી રહી. એક સમયની એક પર્યાય એક ગુણની એક પર્યાય... આહાહા...! લોકલોકને જાણે, પોતાના દ્રવ્ય-ગુણ પૂર્ણને જાણે, એવી પર્યાયની સત્તાનો સ્વીકાર જેને છે, એને ભગવાને દીઠું એનો નિર્ણય સાચો છે. એને સત્તાનો સ્વીકાર થયો, એને સર્વજ્ઞ સત્તા મારી છે એનો સ્વીકાર થયો. એને ભવ હોઈ શકે નહિ. ભગવાને એના ભવ દીઠા નથી. ૧૯૭૨ની સાલમાં કહ્યું હતું. ભગવાને ભવ દીઠા નથી.

ભગવાન જેને બેઠા, ભગવાન આ જગતમાં છે, એક સમયની સ્થિતિની સત્તાવાળા, અને એક સમયમાં ત્રણકાળ ત્રણલોકને જાણે, એવું સત્ત્વ આ જગતમાં છે. આહાહા...! એનો જેને સ્વીકાર છે, ભગવાને એને ભવ દીઠા નથી, કીધું. એને એકાદ-બે ભવ હોય તો જ્ઞાન તરીકે, જ્ઞેય તરીકે છે. એ છૂટે છૂટકો. ભગવાને દીઠું છે એમ કરીને.. એ તો આમ પણ કીધું ને. 'જે જે દેખી વીતરાગને તે તે હોસી વીરા.' પણ કોને? જેને ભગવાનની પ્રતીતિ થઈ છે તેને. વીતરાગે દેખી 'જે જે દેખી વીતરાગે તે તે હોસી વીરા.' પણ વીતરાગ જગતમાં છે એણે દીઠું પછી પ્રશ્ન. વીતરાગનું અસ્તિત્વ જગતમાં છે, એક સમયનું વીતરાગનું અસ્તિત્વ... આહાહા...! પૂર્ણ વીતરાગતા જગતમાં છે, એક સમયની પર્યાય પૂર્ણ છે એવી સત્તાનો જેને સ્વીકાર છે, તેને ભગવાને ભવ દીઠા નથી. ભગવાને તેને ભગવાન થવાને દીઠું છે. એ તો અલ્પકાળમાં ભગવાન થવાનો જ છે. આહાહા...! આવી વાત છે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- આજે બપોરે શેનો રસ પાયો છે 'ગુરુદેવ'ને? એમ પૂછે છે.

ઉત્તર :- એ લાવે છે કાંઈક. આહાહા...!

'આસન્નભવ્ય જીવોને-' આહાહા...! આસન્ન, અતિઆસન્નભવ્ય પાછું. ભવ્ય, આસન્ન અને અતિઆસન્ન. આહાહા...! 'અતિ આસન્નભવ્ય જીવોને—આ પરમભાવ સદા નિરંજનપણાને લીધે...' આહાહા...! તે પરમભાવ નિરંજન છે, જેમાં અંજનની ગંધ નથી, રાગની ગંધ નથી, ઉદયને સ્પર્શતો નથી, એવો જે પરમસ્વભાવભાવ પરમાત્મા પડ્યો છે. આહાહા...! તે પરમાત્મા થવાને લાયક છે. પરમાત્મા થવાને લાયક નથી એ વાત અહીં સાંભળવા જેવી નથી. આહાહા...! એમ કહે છે. એથી 'શ્રીમદ્' કહ્યું ને? દિગંબરના તીવ્ર વચનો, તીવ્ર વચનો એના, સંતોના તીવ્ર વચનોને લઈને રહસ્ય સમજી શકાય કે આ શું કહેવા માગે છે અંદર. એવો શબ્દ છે ને? શ્વેતાંબરની મોળાશને લઈને, વિપરીતતાને લઈને (રસ) ઠંડાઈ ગયો. આ તો તીવ્ર વચનનો પોકાર છે.

'અતિઆસન્નભવ્ય જીવોને—આ પરમભાવ સદા નિરંજનપણાને લીધે (અર્થાત્ સદા નિરંજનપણે...) નિરંજનપણાને લીધે એટલે? 'નિરંજનપણે પ્રતિભાસ્યો હોવાને લીધે...'

નિરંજનપણું છે. પણ છે એમ ભાસ્યા વિના છે એવું ક્યાંથી આવ્યું? જ્ઞાનમાં જ્ઞેય ભાસ્યા વિના આ છે એમ આવ્યું ક્યાંથી? આહાહા...! ગજબ ટીકા કરે છે. ‘પદ્મપ્રભમલધારીદેવ’ છે, મુનિ છે. આચાર્ય નથી. મુનિ તો તીર્થંકર થવાના છે. એવું મનમાં આવ્યું છે. એવો ધ્વનિ લાગે છે. તીર્થંકર થવાના છે. તીર્થંકર થઈને મોક્ષ જશે. આહાહા...! એ એક ફેરી બતાવ્યું હતું, નહિ? સર્વજ્ઞની વાત આવી ત્યાં સર્વજ્ઞપણું ન મુક્યું, તીર્થંકરપણું મુક્યું. એ અહીં બતાવ્યું હતું. ‘હિંમતભાઈ’! જ્યાં સર્વજ્ઞની વ્યાખ્યા આવી છે, ત્યાં સર્વજ્ઞપણું ન મુકતા તીર્થંકરને મુક્યા છે. તીર્થંકર આવા સર્વ ભાવવાળા છે. એના ધ્વનિમાં જ મગજમાં જ એમ આવતું હતું કે આ તીર્થંકર થવાના છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? આહાહા...! છે ને ક્યાંક? જુઓ!

મુમુક્ષુ :- ૨૧૨.

ઉત્તર :- ૨૧૨ પાનું? ૨૧૨ કળશ. ૨૫૮ પાનું.

ઉત્તર :- ૨૫૮ પાનું તો આવ્યું. હવે જુઓ! એ આવ્યું. જોયું? દષ્ટિની વાત કરે છે. ‘જો શુદ્ધદષ્ટિવંત (—સમ્યગ્દષ્ટિ) જીવ એમ સમજે છે કે પરમમુનિને તપમાં, નિયમમાં, સંયમમાં અને સત્યારિત્રમાં સદા આત્મા ઉર્ધ્વ રહે છે. (અર્થાત્ દરેક કાર્યમાં નિરંતર શુદ્ધાત્મદ્રવ્ય જ મુખ્ય રહે છે) તો (એમ સિદ્ધ થયું કે) રાગના નાશને લીધે અભિરામ એવા તે ભવભયહર...’ સર્વજ્ઞ ન લીધા પણ ‘ભવભયહર ભાવિતીર્થાધિનાથ...’ છે? નહિંતર સર્વજ્ઞને ત્યાં લેવા જોઈએ. ભાવી સર્વજ્ઞ. પણ તીર્થાધિનાથ સર્વજ્ઞ લીધા છે. એ પોતાનો ધ્વનિ છે અંદરનો. છે? ‘ચંદુભાઈ’! ‘અભિરામ એવા ભવભયહર...’ ત્યાં સર્વજ્ઞ શબ્દ જોઈએ. આહાહા...! ‘ભાવિ તીર્થાધિનાથને આ સાક્ષાત્ સહજ-સમતા ચોક્કસ છે.’ સર્વજ્ઞ શબ્દ ન વાપરતા ભાવિ તીર્થાધિનાથ શબ્દ વાપર્યો છે. એ પોતાનો અંતરનો ધ્વનિ છે. આહાહા...! દિગંબર મુનિઓની તો બલીહારી છે! આહાહા...! સાક્ષાત્ તીર્થંકરના કામ કરે છે!! એની વાણી અને એના ભાવ, તીર્થંકરની હાજરી બતાવે છે. આહાહા...!

કહે છે, કે ‘અતિ-આસન્નભવ્ય...’ નિરંજનપણાને લીધે. નિરંજનપણાને લીધે, એનો અર્થ નિરંજનપણે પ્રતિભાસ્યો હોવાને લીધે. એ ભલે નિરંજન છે, પણ છે એવું પ્રતિભાસ્યા વિના નિરંજન છે એમ ક્યાંથી આવ્યું? શું કીધું ઇ? ભગવાનઆત્મા નિરંજન છે શુદ્ધ ચૈતન્યમૂર્તિ, પણ એ ભાસ્યા વિના, જ્ઞાનમાં એ ભાસ્યા વિના પરમ નિરંજન છે એમ ક્યાંથી આવ્યું? ભાસ્યું ત્યારે લાગ્યું કે આ પરમ નિરંજન છે. આહાહા...! એમાં પણ પરમ નિરંજનનાથ જ ભાસ્યો છે. છે એટલું એમ નહિ. એ પરમસ્વભાવભાવ નિરંજન છે એમ નહિ. એ છે એવો ભાસ્યો છે માટે છે. ભાસ્યા વિના છે એમ એને ક્યાંથી આવે? આહાહા...! સમજાણું કાંઈ?

‘(અર્થાત્ સદા નિરંજપણે પ્રતિભાસ્યો હોવાને લીધે)...’ પ્રતિભાસ્યો એટલે જ્ઞાનની પર્યાયમાં ભાસ્યો હોવાને લીધે. આહાહા...! ‘સફળ થયો છે;...’ કે નિરંજન છે પણ પ્રતિભાસ્યો છે તો એ સફળ થયો છે. પ્રતિભાસ થાય નહિ ત્યાં છે એ સફળ ક્યાં થયો? શું કીધું?

ભગવાન સદા નિરંજન છે પણ ભાસ્યા વિના, જ્ઞાનમાં ભાસ્યા વિના, પ્રતિભાસ (થયા વિના) સદા નિરંજન છે એમ જાણે કોણ? જાણ્યું કોણે? એ પ્રતિભાસ્યો છે એણે જાણ્યું છે. એ કહે છે કે... આહાહા...! એને સદા નિરંજન જે ભાવ, પ્રતિભાસ્યો છે માટે તે નિરંજન ભાવ સફળ થયો છે. નિરંજન ભાવ છે તો ખરો, પણ આસન્નભવ્ય જીવને સફળ થયો છે. આહાહા...! પર્યાયમાં, દષ્ટિમાં ભાસ્યો છે, એથી તે છે તે ભાસ્યો છે. તેથી તેને તે સફળ થયો છે. છે તેવું ભાન થઈ ગયું છે. છે તેવી પ્રતીતિ અને જ્ઞાનમાં જ્ઞેય આવી ગયું છે. આખો પરમાત્મા જ્ઞાનની પર્યાયમાં ખ્યાલમાં આવ્યો છે. પર્યાયમાં દ્રવ્ય આવતું નથી પણ પ્રતિભાસ છે. છે ને? પ્રતિભાસ્યો છે. પર્યાયમાં આખો નિરંજન નિરાકાર ભગવાન પ્રતિભાસ્યો છે તેથી તે સફળ થયો છે. નિરંજન સદા છે, પણ પ્રતિભાસ્યો માટે સફળ થયો છે. પ્રતિભાસ વિના છે એટલે શું? આહાહા...! એવી વાત છે. આહાહા...!

‘(સદા નિરંજનપણે પ્રતિભાસ્યો હોવાને લીધે) સફળ થયો છે;...’ સફળ થયો છે એનો અર્થ કાઢ્યો. સદા નિરંજનપણું છે એવું ભાસ્યું છે તેથી સફળ થયો છે. સમજાય છે કાંઈ? આહાહા...! ત્રિલોકનાથ સર્વજ્ઞસ્વભાવી પ્રભુ નિરંજન નિરાકાર હોવા છતાં પ્રતિભાસ્યો ત્યારે તેને હોવું છે એમ બેઠું. તેથી તેને સફળ થયું છે. પ્રતિભાસ્યો છે તેથી તેને સફળ થયો છે. પ્રતિભાસતો નથી એને સફળ ક્યાંથી થાય? આહાહા...! તેના જ્ઞાનમાં પૂર્ણ સ્વરૂપ છે એવો ભાસ થયો અને ભાન થયું છે, તેને તે સદા નિરંજનપણું સફળ છે. એનું ફળ એને આવ્યું. સફળ છે. જેને એ માનવામાં આવ્યું નથી, અનુભવમાં આવ્યું નથી, દષ્ટિમાં આવ્યું નથી, જ્ઞેય તરીકે જ્ઞાનમાં જણાણું નથી એને તો સફળ નથી. આહાહા...! પણ જેવડું એ જ્ઞેય છે તેવડું જ્ઞાનમાં આવ્યું છે તેથી તે સદા નિરંજનપણું સફળ થઈ ગયું છે. આહાહા...! ગજબ વાત કરી છે ને!

‘જેથી, આ પરમ પંચમભાવ વડે અતિ-આસન્નભવ્ય જીવને નિશ્ચય-પરમ-આલોચનાના ભેદરૂપે ઉત્પન્ન થતું ‘આલુંછન’ નામ સિદ્ધ થાય છે;...’ પ્રતિભાસ્યો છે માટે આલુંછન સિદ્ધ થાય છે. આહાહા...! જ્ઞાનમાં ત્રિકાળી નિરંજન સદા પ્રતિભાસ્યો એટલે જ્ઞાનમાં ભાસ્યો છે, પર્યાયમાં પ્રતિભાસ્યો, છે તેવો પ્રતિભાસ થયો છે તેથી તેનું સફળપણું થયું છે. સફળપણું થયું છે તેથી ‘પરમ-આલોચનાના ભેદરૂપે ઉત્પન્ન થતું ‘આલુંછન’ નામ સિદ્ધ થાય છે;...’ સફળપણું થયું એ જ આલુંછન છે. એ આલુંછન છે. આહાહા...!

‘કારણ કે તે પરમભાવ સમસ્ત કર્મરૂપી વિષમ-વિષવૃક્ષના મૂળને ઉખેડી નાખવામાં સમર્થ છે.’ એટલે કે એનામાં છે નહિ. ‘પરમભાવ સમસ્ત કર્મરૂપી વિષમવિષવૃક્ષના મૂળને ઉખેડી નાખવામાં સમર્થ છે.’ એટલે કે એનામાં છે જ નહિ. સફળ થયો છે અને એમાં છે જ નહિ. એટલે ઉખેડી નાખ્યો છે એમ વ્યવહારથી કહેવામાં આવે છે. વિશેષ કહેશે...

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)